

بررسی میزان پایبندی به نماز با جهت گیری مذهبی و سلامت روان در دانش آموزان دختر و پسر مدارس ناحیه ۱ شهری

هنده مجدی

کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، مدیر پژوهش سرای محمدبن زکریای رازی دختران ناحیه ۱ ری،
majdihende@yahoo.com

چکیده

هدف از پژوهش حاضر بررسی اعتقادات مذهبی و نماز و سلامت روان در بین دانش آموزان دختر و پسر در مدارس دولتی دخترانه و پسرانه شهری در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰ می باشد. روش پژوهش، از لحاظ دسته بندی تحقیقات بر حسب نحوه گردآوری داده ها، توصیفی از نوع پیمایشی بوده و ویژگیهای جامعه آماری، شرایط موجود چگونگی ارتباط بین آنها را توصیف مینماید. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان متوسطه شهرستان ری در سال ۱۴۰۰-۹۹ مشغول به تحصیل بوده اند. براساس جدول تعیین حجم نمونه مورگان، ۱۶۰ نفر از دانش آموزان به عنوان نمونه پژوهشی انتخاب شدند. روش نمونه گیری به صورت تصادفی طبقه ای بود که ۸۰ نفر از دانش آموزان پسر و ۸۰ نفر از دانش آموزان دختر براساس جدول تعیین حجم نمونه مورگان به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. برای جمع آوری اطلاعات از دو روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. در این پژوهش داده ها در سطح آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در سطح آمار توصیفی به محاسبه میانگین، انحراف استاندارد، بیشترین مقدار، کمترین مقدار برای هر یک از متغیرها و ابعاد و مؤلفه های آنها پرداخته شده است. سپس نرمال بودن توزیع داده ها آزمون شده است.

کلمات کلیدی: پایبندی به نماز، جهت گیری مذهبی، سلامت روان، دانش آموزان دختر و پسر

مقدمه

شامل بیان مساله و ضرورت های مطالعه، مبانی نظری و پیشینه پژوهش و اهداف و سوالات. انسان ذاتا موجودی است که در پی جستجوی خداوند است و کنجکاوی از ویژگی های برجسته او بحساب می آید. همواره سئوالاتی ذهن او را مشغول کرده که چرا باید عبادت کند. آدمی همواره در زمانها و مکانهای مختلف همواره به عبادت و راز و نیاز با پروردگار خویش پرداخته است، خداوند متعال در قرآن کریم، درمان تمام نگرانی های بشریت در یاد و نام خداوند می داند. (یاد خدا آرامش بخش دلهاست).

در بررسی های انجام شده، مشخص شده است که نماز، دعا، نیایش و دیگر شعایر دینی و انواع مدیتیشن ها، با استفاده از راهکار کورتیکو و جتایتو بر روی سلولهای دفاعی بدن، همچون پاتن ها اثر گذاشته و مقاومت بدن را در برابر بیماریهای جسمی مزمن، مانند سرطان و بیماری روانی مزمن، همچون اسکیزوفرنی افزایش می دهد. (ویلیام، ۱۳۸۰/۱۰/۱۹).

درفقه، نمازیکی از ارکان مهم دین اسلام است (سجادی، ۱۳۶۳). زیرا نماز رمز پیوند خلق با خالق است و ارتباط مستمر انسان با خدا را تضمین میکند. نماز یعنی اینکه بنده در برابر خدا اظهار بندگی بکند و به او توجه داشته باشد. و وظیفه بندگی را بجای آورد.

همچنین باورهای دینی می تواند سطح سلامت افراد را بالا ببرد، می توان گفت اعتقادات مذهبی تاثیرات مثبتی بر روی سلامت روانی جامعه دارد. هرچه باورهای دینی سطحش بالاتر میرود سطح استرس پایین میاید. مطالعاتی که تاکنون انجام گرفته مذهب نقش بسیار موثری در ارتقا سلامت روان دارد، نتایج پژوهش استوارد و جودر خصوص ۱۲۱ دانشجو نشان داد که روحیه مذهبی به صورت چشمگیری روی سلامت روان تاثیر بسزایی دارد و در تحقیقی دیگر از واتسون و همکاران دیندار بودن میزان ناسارگار بودن را افزایش می دهد. در پژوهشی دیگر که توسط یانگ و همکاران دیگر انجام شد بر روی معنویت به عنوان یک سازه ف نقش مهمی در سازگاری روانشناختی دارد، همچنین در پژوهشی ادیب حاج باقری (۱۳۷۹) در پژوهش خود بعنوان (آثار مطلوب نماز در بهداشت روان) به این نتیجه رسیده است که صرف نظر از جنبه عبادی نماز، دارای آثار مثبت روحی است و تاثیر بسزایی در کاستن و زدودن استرس و اضطراب دارد.

بشلیده، مکتبی، تقی پور، شکرشکن (۱۳۸۲) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل درون مدرسه ای جذب دانش آموزان مقطع متوسطه استان خوزستان به نماز) به این نتیجه رسیدند که محتوای تبلیغی و تشویقی، حسن روابط انسانی و آموزشی فراگیر، در جذب دانش آموزان پسر، و ماهیت تبلیغی، مشارکتی داشتن امور مرتبط با نماز، یادگیری مشاهده ای و حسن روابط آموزشی، انسانی در جذب دانش آموزان دختر به نماز تاثیر دارد.

در پژوهش حاضر که با هدف بررسی ارتباط معنا دار مذهبی بین دانش آموزان دختر و پسر منطقه شهرری می باشد و با نگاهی به پیشینه تحقیقات گذشته، نشان دهنده آن است که در این زمینه تحقیقات زیادی انجام نگرفته است و کمتر تحقیقات مشابهی در زمینه دانش آموزی و با اهداف مشابهی انجام گرفته است.

فرضیات پژوهش:

- بین میزان باورهای دینی و پایبندی به نماز و سلامت روان دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنا داری وجود دارد.

روش شناسی

روش انجام پژوهش حاضر توصیفی از نوع پیمایشی بوده و از لحاظ هدف کاربردی است که از نظر گردآوری داده ها جزء روش های تحقیق اسنادی و میدانی لحاظ شده است .

پژوهش حاضر باهدف پردازش و مقایسه میزان پایبندی به نماز و اعتقادات مذهبی و سلامت روان دانش آموزان دختر و پسر متوسطه ی ناحیه ۱ شهرری که به صورت تصادفی طبقه ای انتخاب نحوه گردآوری داده ها، توصیفی از نوع پیمایشی بوده و ویژگیهای جامعه آماری، شرایط موجود چگونگی ارتباط بین آنها را توصیف مینماید. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه دانش آموزان متوسطه شهرستان ری در سال ۱۴۰۰-۹۹ مشغول به تحصیل بوده اند . براساس جدول تعیین حجم نمونه مورگان، ۱۶۰ نفر از دانش آموزان به عنوان نمونه پژوهشی انتخاب شدند . روش نمونه گیری به صورت تصادفی طبقه ای بود که ۸۰ نفر از دانش آموزان پسر و ۸۰ نفر از دانش آموزان دختر براساس جدول تعیین حجم نمونه مورگان به عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. و از تست جهت گیری مذهبی آلپورت که این پرسشنامه شامل ۲۰ ماده که آلپورت و راس در سال ۱۹۵۰ این مقیاس را برای سنجش جهت گیری های درونی و بیرونی مذهب تهیه کردند. در مطالعات اولیه ای که بر این مبنا صورت گرفت، مشاهده شد که همبستگی جهت گیری بیرونی با درونی ۲۱٪ است (آلپورت و راس، ۱۹۶۷). این آزمون که شامل ۲۱ جمله است. بین مقیاس بر مبنای نمره گذاری لیکرت، نمره گذاری می شود که دامنه آن از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است و به پاسخ ها نمره ۱ تا ۵ تعلق می گیرد. به این ترتیب که گزینه الف نمره یک، گزینه ب نمره دو، گزینه ج نمره چهار و گزینه د نمره ۵ و عبارات بدون پاسخ نمره ۳ می گیرند. جمع امتیاز عبارات ۱ تا ۱۲ میزان جهت گیری مذهبی بیرونی آزمودنی و مجموع نمرات عبارات ۱۳ تا ۲۱ نمره جهت گیری مذهبی درونی او را مشخص می نماید.

روایی و پایایی پرسشنامه جهت گیری مذهبی آلپورت این آزمون در سال ۱۳۷۸ ترجمه و هنجاریابی شده است. همسانی درونی آن توسط جان بزرگی و با استفاده از روش ضریب آلفای کرونباخ، ۷۱٪ و پایایی بازآزمایی آن ۷۴٪ است (مختاری و همکاران، ۱۳۷۹) و پرسشنامه سلامت عمومی گلدبرگ برگ فرم ۲۸ ۲۸ سوالی حداکثر نمره ی آزمودنی در این روش، ۲۸ است. بدیهی است هر چه نمره ی کلی بالاتر از نقطه ی برش (یعنی برابر ۷ و بالاتر از آن) باشد، نشان دهنده ی وضعیت وخیم سلامت عمومی فرد می باشد، و هر چه نمره ی کلی پایین تر و زیر نقطه ی برش باشد، نشان از وضعیت سالم اوست. و تست باورهای مذهبی جورج این پرسش نامه طبق ادعای جورج (۱۹۹۸)، بدون هیچ گونه جهت گیری فرقه ای و بر اساس هیچ آئین و مذهبی ساخته شده و صرفاً محتوایی آن بیان رابطه با خداوند است و هیچ گونه تغییر محتوایی بر اساس مذهب جامعه ایرانی در آن صورت نگرفته است نسخه اصلی این پرسشنامه دارای سه قسمت مجزا که قسمت اول شامل ۳۳ سوال ، قسمت دوم شامل ۱۵ سوال و قسمت

سوم (سناریوها) شامل ۱۰ سناریو است که روایی: جورج(۱۹۹۸)، ضمن استفاده از روش های کیفی و کمی ، با استناد به منابع و متون عقیدتی و نظری ، روایی محتوایی گویه های این پرسشنامه برای سنجش باورهای مذهبی ، قابل قبول توصیف شده است.

یافته ها

داده ها بررسی شده در جدول شماره ۱ آمده است :

میزان پایبندی به نماز	میانگین	انحراف استاندارد	فراوانی
دانش آموزان دختر	۱۱۷/۰۳	۱۱/۹۸	۸۰
دانش آموزان پسر	۲۶/۱۱	۳/۸۲	۸۰

شاخص های امار توصیفی متغیر میزان پایبندی در دانش آموزان دختر و پسر

جدول شماره ۲

جهت گیری مذهبی	میانگین	انحراف استاندارد	فراوانی
دانش آموزان دختر	۵۲/۲۵	۳۹/۴	۸۰
دانش آموزان پسر	۶۱/۳۲	۹۷/۶	۸۰

شاخصهای امارتوصیفی جهت گیری مذهبی در دانش آموزان دختر و پسر

جدول شماره ۳

سلامت روانی	میانگین	انحراف استاندارد	فراوانی
دانش آموزان دختر	۱۳/۳۲	۵۴/۶	۸۰
دانش آموزان پسر	۲۷/۲۲	۵۴/۴	۸۰

"شاخصهای امارتوصیفی سلامت در دانش آموزان دختر و پسر

((نمودارنمرات میانگین پابندی به نماز، جهت گیری مذهبی، سلامت روان، دانش آموزان پسر و دختر))

بحث و نتیجه گیری

در جدول بالا شاخص های آمار توصیفی نمرات پایبندی به نماز، در دختران بیشتر از پسران می باشد یعنی اینکه این شاخصه در جنسیت دانش آموزان دختر بیشتر دیده میشود تا پسران، در جهت گیری مذهبی نیز با توجه به تایید بدست آمده البته تفاوت خیلی کم میباشد ولی در کل باز هم نسبت به انحراف میانگین بدست آمده جنسیت دختر بیشتر از پسر دیده میشود، سلامت روان، دانش آموزان پسر و دختر شامل میانگین و انحراف استاندارد گزارش شده است. فراوانی میانگین و انحراف استاندارد نمرات پایبندی به نماز در دانش آموزان دختر بیشتر از پسر می باشد. همان مقادیر برای دانش آموزان پسر به این ترتیب است که با توجه به آن میانگین نمرات با توجه به انحراف استاندارد بدست آمده که مقدار آن در دانش آموزان دختر بیشتر از دانش آموزان پسر است میتوان نتیجه گرفت که داده ها نسبتاً "پراکندگی بیشتری دارند و فاصله ی آنها از مقدار متوسط بیشتر است. ولی در سلامت روانی محاسبه شده دو گروه دختر و پسر تفاوت فاحشی مشاهده نشده است.

۱- پیشنهادات کاربردی

با توجه با اینکه ما پژوهش حاضر را در فضای کرونایی و بصورت مجازی از دانش آموزان گرفتیم پیشنهاد می‌گردد که بصورت حضوری نیز این مقایسه بین دانش آموزان انجام گردد

پیشنهاد میشود علاوه بر یک منطقه این پژوهش در جامعه آماری بزرگتر از ری و در سطح استان انجام گردد

منابع و مراجع

حسینی دشتی، سید مصطفی (۱۳۷۶) معارف و معاریف، چاپ دوم، تهران: مفید.

فصلنامه نیایش نامه، «سنجش گرایش دانش آموزان به نماز»، (ستاد اقامه نماز) بیتا

پیش شماره ۱

عزیزی، عباس (۱۳۷۶) سلامت روح - نماز و عبادت در تفسیر نمونه

شرفی محمد رضا، (۱۳۷۹) مبانی و آثار تربیتی نماز، مجله تربیتی نماز

گلمن، دانیل. (۱۳۷۹). هوش عاطفی. (چاپ یکم)، ترجمه حمیدرضا بلوچ. تهران: انتشارات جیحون

هیوم، رابرت. ادیان زنده جهان. عبدالرحیم گواهی، دفتر نشر فرهنگ (اسلامی، ۱۳۶)

جان بزرگی، مسعود. بررسی اثربخشی روان درمانگری با و بدون جهت گیری مذهبی اسلامی بر اضطراب و تنیدگی. مجله روانشناسی،

(۱۳۷۷)؛ سال دوم، شماره ۸